

BÀI 39

ĐỊA LÍ NGÀNH THÔNG TIN LIÊN LẠC

I. MỤC TIÊU BÀI HỌC

Sau bài học, HS cần :

1. Về kiến thức

– Nắm được vai trò to lớn của ngành thông tin liên lạc, đặc biệt trong thời đại thông tin và toàn cầu hoá hiện nay.

– Biết được sự phát triển nhanh chóng của ngành viễn thông trên thế giới và đặc điểm phân bố dịch vụ viễn thông hiện nay.

2. Về kĩ năng

– Có kĩ năng làm việc với bản đồ, lược đồ.

– Có kĩ năng vẽ biểu đồ thích hợp từ bảng số liệu đã cho.

II. THIẾT BỊ DẠY HỌC

- Hình 39 trong SGK (phóng to).
- Các hình ảnh về các thiết bị và dịch vụ thông tin liên lạc hiện đại.

III. MỘT SỐ ĐIỂM CẦN LƯU Ý

- Ngành thông tin liên lạc có vai trò rất lớn trong đời sống xã hội và đang có những bước tiến thần kì.
- Sự phát triển của ngành viễn thông gắn bó mật thiết với sự phát triển của công nghệ điện tử, tin học.
- Các dịch vụ viễn thông ngày càng phong phú, đa dạng và việc mở rộng các dịch vụ internet đang làm thay đổi mạnh mẽ nhiều loại hình dịch vụ.

IV. TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC DẠY HỌC

1. *Gợi ý dạy mục I : Vai trò của ngành thông tin liên lạc*

Về vai trò của ngành thông tin liên lạc, trong bài này có so sánh với vai trò của ngành giao thông nhằm đảm bảo cho đời sống kinh tế – xã hội diễn ra được thông suốt, bình thường.

GV có thể đặt câu hỏi cho HS : "Tại sao có thể coi sự phát triển của thông tin liên lạc như là thước đo của nền văn minh ?"

Trả lời :

Những tiến bộ khoa học kĩ thuật, nhất là trong công nghiệp đã làm sản sinh ra và phát triển ngành thông tin liên lạc hiện đại.

2. *Gợi ý dạy mục II : Tình hình phát triển và phân bố ngành thông tin liên lạc*

Sự phát triển của ngành thông tin liên lạc hiện đại có tác động sâu sắc đến việc tổ chức đời sống xã hội, việc tổ chức lãnh thổ các hoạt động kinh tế – xã hội. GV có thể tìm các ví dụ chứng minh.

Sự phát triển của thông tin liên lạc làm thay đổi mạnh mẽ quan niệm của con người về không gian (người ta nói : với viễn thông, thì thế giới trong lòng bàn tay bạn). Nó góp phần quan trọng làm thay đổi các nhân tố phân bố sản xuất, làm tăng cường mạnh mẽ quá trình phi tập trung hoá trong hoạt động của các cơ sở kinh tế, văn hoá... đồng thời tăng cường khả năng phối hợp hành động của con người ở những nơi rất xa nhau trên Trái Đất.

Có thể thấy một số mốc quan trọng trong sự phát triển ngành thông tin liên lạc :

– Năm 1837 : Xa-mu-en Mooc-xơ (Samuel F. B. Morse) người Mĩ phát minh ra máy điện báo, và năm 1844, điện báo mang tính thương mại bắt đầu được đưa vào sử dụng.

– Năm 1876 : A-lê-xan-đơ Gra-ham Ben (Alexander Graham Bell) phát minh ra máy điện thoại, và đường dây điện thoại thương mại đầu tiên được lắp đặt năm 1877 ở Bôx-ton, bang Mat-xa-su-xet.

– Năm 1895 : Gug-liên-mô Mac-cô-ni (Guglielmo Marconi) người I-ta-li-a đã truyền tín hiệu điện báo Mooc-xơ bằng ra-di-ô, mở ra cuộc cách mạng về điện báo không dây và sau này là ngành truyền thanh. Tạp chí *Khoa học Mĩ* (Scientific American) từ năm 1902 đến 1903 đã ghi lại các cuộc truyền và nhận tín hiệu ra-di-ô thành công đầu tiên của Mac-cô-ni qua Đại Tây Dương.

– Năm 1936 : Buổi phát truyền hình cho công chúng đầu tiên diễn ra ở Luân Đôn, nước Anh. Các chương trình phát truyền hình đều đặn ở Mĩ bắt đầu từ năm 1939, nhưng sau đó bị dừng do Chiến tranh thế giới thứ hai. Việc phát sóng truyền hình ở Mĩ tăng vọt từ năm 1946, và ngành công nghiệp này phát triển nhanh chóng. Năm 1951, truyền hình màu được phát lần đầu tiên, đến năm 1953 thì tivi màu đã tương thích được với tivi đen trắng và việc phát chương trình ti vi màu được tiếp tục từ năm 1954.

– Năm 1958 : Te-lex (Hệ thống cho phép truyền các thông điệp bằng máy in từ xa, sử dụng đường điện thoại quay số trực tiếp) được đưa vào sử dụng.

Các vệ tinh thông tin đầu tiên được đưa lên quỹ đạo hoạt động từ cuối thập kỉ 50, đầu 60 của thế kỉ XX như vệ tinh *Score*, được phóng lên từ Mĩ năm 1958 là vệ tinh thông tin hoạt động đầu tiên. *Intelsat 1*, có tên là *Early Bird*, được phóng lên năm 1965, là vệ tinh thông tin thương mại đầu tiên. Đến cuối thập kỉ 90, *Intelsat*

đã có 19 vệ tinh trên quỹ đạo, cung cấp hệ thống thông tin trải rộng nhất thế giới. Các hệ thống khác cũng cung cấp dịch vụ viễn thông toàn cầu, cạnh tranh với *Intelsat*, như *Telstar*, *Galaxy*, chương trình *Spacenet* của Hoa Kỳ, và hệ thống *Eutelsat* và *Telecom* của châu Âu.

– Năm 1973 : Hệ thống định vị toàn cầu (GPS – Global Positioning System) được ra đời. Đây là hệ thống thông tin vô tuyến dẫn đường trong hàng hải, hàng không và hiện nay đang được ứng dụng rộng rãi, ngay cả trong giao thông ở các thành phố lớn trên thế giới. GPS cung cấp cho người sử dụng thông tin chính xác về vị trí, tốc độ chuyển động và cả thời gian, vào bất cứ lúc nào, ở bất cứ địa điểm nào và trong mọi điều kiện thời tiết.

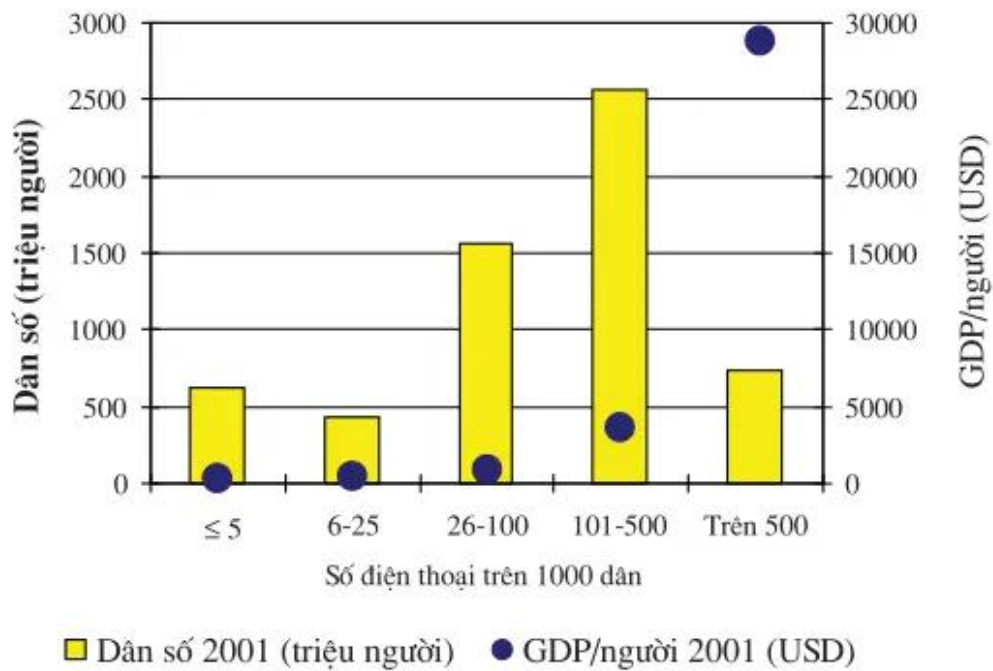
– *Internet* : được nghiên cứu từ cuối thập kỉ 60. Đến năm 1989, ra đời mạng toàn cầu (www : World Wide Web) đánh dấu bước ngoặt trong sự phát triển *Internet*. Mạng toàn cầu WWW bao gồm các chương trình, các chuẩn mực và các giao thức cho phép tạo ra, hiển thị các tệp tin đa phương tiện (multimedia) gồm cả chữ, ảnh, đồ họa, vidêô và âm thanh) trên mạng. *Internet* bao gồm mạng toàn cầu WWW, các thiết bị phân cứng (máy tính, siêu máy tính, mạng truyền dẫn). *Internet* mở ra kỉ nguyên mới cho ngành viễn thông hiện đại. Ngày càng nhiều các dịch vụ được phát triển trên nền của *Internet*.

GV cho HS quan sát Lược đồ bình quân số máy điện thoại trên 1000 dân. Lược đồ này cho thấy những nước có nền kinh tế phát triển, bình quân thu nhập trên đầu người cao thì có các chỉ số rất cao. Chẳng hạn, trên thế giới có 21 quốc gia và vùng lãnh thổ có trên 500 điện thoại bình quân trên 1000 người. Lược đồ cũng cho thấy sự tương phản trong sử dụng điện thoại ở các châu lục và các nước.

3. Gợi ý trả lời một số câu hỏi

Bài tập 1 ở cuối bài :

Biểu đồ thích hợp là một dạng kết hợp giữa biểu đồ cột (dân số) và biểu đồ điểm chấm (GDP/người). Biểu đồ có hai trục tung.

Gợi ý nhận xét :

- Phần lớn dân số thế giới sống trong các nước nghèo (GDP/người \leq 1000 đôla Mĩ).
- Có sự quan hệ thuận chiều giữa GDP/người (tượng trưng cho mức sống và trình độ phát triển kinh tế) và bình quân số điện thoại/1000 dân (tượng trưng cho sự phát triển của ngành thông tin liên lạc), điều này đặc biệt rõ ở các nước giàu.